

SU ÜRÜNLERİNDE TEŞVİK UYGULAMALARI

THE APPLICATIONS OF PROMOTION IN AQUACULTURE AND FISHERIES

HASAN HÜSEYİN ATAR¹- UĞUR KÖMÜRLÜ²

Geliş Tarihi: 12.07.2018

KABUL TARİHİ: 18.07.2018

Özet

Su ürünlerinde destek uygulamaları ile sektörün büyümesi ve ekonomide büyük bir pay sahibi olmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Ayrıca mevcut kaynakları korumak, izlenebilirlik ile kayıt dışı ve ruhsatsız üretimin önüne geçebilmek, üreticilerin dış pazar şartlarında diğer ülkeler ile rekabet edebilmesini sağlamak, çevreye dost üretim teknikleri ve sistemleri geliştirmek, su ürünleri miktarını, kalitesini ve iç tüketimi artırmak amacıyla da yapılmaktadır.

Türkiye’de su ürünleri sektörüne yapılan teşvik desteklemeleri ile sektörün gelişmesine ve ekonomiye çok büyük katkılar sağlanmıştır. Bu bağlamda su ürünleri sektörünün gelişimi için geleceğe yönelik yatırım ve planlamalarda rol oynayan destekleme alanlarının ve koşullarının neler olduğunun bilinmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

Bu çalışma ile su ürünleri sektörüne yönelik Türkiye’de uygulanan yöntemlerin en güncel haliyle derlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu çalışmanın su ürünleri teşvik uygulamaları hakkında kısa bir rehber niteliği sağlaması diğer hedefler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: *Su Ürünleri, yetiştiricilik, avcılık, teşvik.*

Abstract

It is aimed to grow the sector and to have a big share in the economy, with support applications in the fisheries sector. It is also aimed at protecting existing resources, ensuring traceability, preventing unregistered and unregistered production, enabling producers to compete with other countries in foreign market conditions, developing environmentally friendly production techniques and systems, increasing the quantity of water products, quality and domestic consumption.

Supports made to fisheries sector in Turkey has provided great development. In this aspect, it will be useful to know the future areas and conditions of the investment and planning of the future development of the fisheries sector.

With this work on support the implementation of the fisheries and aquaculture sector in our country is aimed to reveal the most current form. Also, it is aimed to be resource reference for those who want to get information about supported fisheries product.

Key words: *Aquaculture, Fisheries, Promotion*

¹ Prof.Dr. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü, atar@agri.ankara.edu.tr

² Tarım ve Orman Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü

1.GİRİŞ

Su ürünleri sektörü; bitkisel üretim, hayvansal üretim ve ormancılıkla birlikte tarımsal üretim sektörünün dört alt sektöründen birisi olma özelliğini sürdürmektedir. Su ürünleri sektörü, yapılan araştırmalara göre dünyada en hızlı büyüyen sektördür. 2000 yılında dünya su ürünleri üretimi (yetiştiricilik ve avcılık) toplamı 130.4 milyon ton iken, 2015 yılında dünya su ürünleri üretimi yaklaşık 170 milyon tona ulaşmıştır (FAO, 2016). Türkiye’de ise yetiştiricilikten elde edilen ürün miktarı 2000 yılında 79.031 ton iken, 2016 yılında 253.395 ton olarak, avcılık yoluyla elde edilen ürün miktarı 2000 yılında 503.345 ton, 2016 yılında ise 335.320 ton su ürünleri üretimi sağlanmıştır (TUİK, 2016). Dünya’da su ürünleri üretimi 2000- 2016 yılları arasında % 10.6 artış sağlarken, Türkiye’de ise 2002- 2016 yılları arasında % 314 büyüme sağlayarak su ürünleri sektörünün ekonomiye ciddi bir katkı sunduğu bilinmektedir (BSGM, 2016).

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine bakıldığında, balık stoklarının çoğunluğunun tükenme noktasına geldiği ve çöküş yönünde olduğu işaret edilmektedir. Dünyanın önde gelen ekonomisine sahip ülkelerin ağırlıkta bulunduğu Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) raporları da dikkate alındığında, gelişmiş ülkeler tarafından avlanabilir stokların korunması amacıyla, bir takım uygulama ve yöntemler ile avcılık faaliyetlerini sınırlamakta, su ürünleri yetiştiriciliğinde ise daha çok üretimi teşvik edici uygulamalar ile üretim, tür çeşitliliği ve kapasite artışını tetikleyici müdahalelerle desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (ÖİK, 2017).

Bu amaçla, Türkiye’ de su ürünleri desteklemeleri ile üretim maliyetini düşürmek, üreticilerin ihracat pazarında rekabet ortamını iyileştirmek, alet-ekipman ihtiyaçlarını karşılamak, teknoloji kullanımını yaygınlaştırmak, çevreye duyarlı yetiştiricilik sistemlerini teşvik etmek, birim alandan daha fazla ürün almak, halkın sağlıklı ve dengeli beslenmesi için gereken hayvansal protein ihtiyacının karşılanması ile gıda güvenliğine katkı sağlamak, ürün kalitesini arttırmak ve markalaşmayı özendirmek, üretimde sürdürülebilirliği ve stokların korunmasını sağlamak, yeni türlerin yetiştiriciliğe kazandırılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, kırsal kesimin kalkınmasına ve istihdama katkıda bulunmak, sektörün kayıt altına alınmasının sağlanması amacıyla çeşitli destekleme yöntemleri kullanılarak su ürünleri üretim faaliyetlerini kalkındırma çalışmaları yapılmaktadır.

2. ÜRETİM DESTEĞİ

Su Ürünleri Desteklemeleri; 5488 sayılı Tarım Kanununun 05/06/2017 tarihli ve 2017/10465 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan 2017 yılında yapılacak Tarımsal desteklemelere ilişkin 2017/38 sayılı Su Ürünleri Yetiştiriciliği Destekleme Tebliği hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

2003 yılından itibaren uygulanmaya başlayan su ürünleri üretimi destek programı ile su ürünleri yetiştiricilik sektörünün kaliteli ve sağlıklı üretim yapmasına, verimliliğinin artırılmasına, hızlı gelişmesine, ilerlemesine ve sürdürülebilirliği için önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Başlangıcından bugüne kadar toplam 1.180.047.368 TL destekleme verilmiştir (BSGM, 2017).

Kayıt dışı ve ruhsatsız üretimin önüne geçilmek ve rekabetçi bir sektör oluşturmak, çevreye dost üretim teknikleri ve sistemleri geliştirmek, üretimi, katma değerli su ürünleri miktarını, kalitesini ve iç tüketimi artırmak amacıyla yapılan desteklemeler sektörün gelişmesinde çok büyük rol oynamıştır.

Tüketimin artırılması ve rekabetçi özelliğın sürdürülmesi için iyi tarım uygulamalarını teşvik edici, haksız rekabete ve sebepsiz zenginleşmeye yol açmayan, AR-GE'yi özendiren desteklemelerin devam etmesinde yarar görüldüğü yapılan literatür araştırmaları ve sektör paydaşları tarafından da dile getirilmektedir.

Su Ürünleri yetiştiriciliği yapanlara, Su Ürünleri Kayıt Sistemi (SUBİS)'ne kayıtlı olmak şartıyla, kilogram başına, aşağıdaki belirtilen miktarlara göre doğrudan üreticiye olmak üzere destekleme ödemesi yapılmaktadır (Çizelge 1) (Anonim, 2017a).

Ülkemizde bulunan mevcut su kaynaklarından maksimum şekilde yararlanmak için suyun sınırlı olduğu yerlerde su ürünlerinin ve farklı balık türlerinin üretimini sağlamak amacı ile kapalı sistem üretim yapanlara Çizelge 1' de belirtilen miktarda ödeme yapılmaktadır.

Çizelge 1. 2017 yılında kilogram başına verilen üretim destekleri

Sıra No	Su Ürünleri Desteği		TL\Kg Adet
1	Alabalık	250.000 kg' a kadar (250.000 kg dahil)	0,75
		250.001- 500.000 kg	0,375
2	Yeni Türler	250.000 kg' a kadar (250.000 kg dahil)	1
		250.001- 500.000 kg	0,5
3	Midye (kg)		0,05
4	Kapalı Sistem Üretim		0,50
5	Kilogram üstü Alabalık üretimi (kg)		0,25
6	Balık Etiketleme (adet)		0,02

2017 yılında alınan 2017/ 38 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre (Anonim, 2017a) bir işletmenin su ürünleri desteğinden faydalanabileceği en fazla miktar yılda 500.000 kg ile sınırlı olup, 250.000 kg'a (250.000 kg dahil) kadar olan kısmına birim fiyatın tamamı, 250.001-500.000 kg (500.000 kg dahil) olan kısmı için birim fiyatın %50'si dikkate alınır. Kapalı sistem üretim desteklemeleri için kapasite sınırlaması uygulanmamaktadır.

Dünyada yosun, kabuklular ve balıklardan oluşan toplam 240 türün yetiştiriciliği yapılırken ülkemizde yetiştirilen türler üretim maliyeti, piyasa koşulları ve pazar beklentilerine göre değişmektedir. Ülkemizin iç sularında alabalık, denizlerinde ise çipura, levrek ve orkinos üretimi yoğunlaşmıştır. Ancak; yapılan Ar-Ge çalışmaları sonucunda, özellikle dış pazarda avantaj sağlayacak 23 yeni türün ticari üretimine başlanmıştır. Bu kapsamda değerlendirilen yeni türler; Mersin, kalkan, fangri, mercan, sinagrit, lahoz, sivriburun karagöz, minekop, eşkine, sargoz, mırmır, sariağız, sarıkuyruk, trança, yayın, karabalık, şabut, yılan balığı, tilapya, Karadeniz alası ve kırmızı benekli alabalıklar (Salmo türleri), kerevit, karides ve sülük destekleme kapsamındadır (BSGM, 2017).

Birçok Akdeniz ülkesinde denenen bu türlerin üretiminin ülkemizde gerçekleştirilmiş olması, bölgede ülkemizin daha etkin hale gelmesini sağlayacaktır. Ancak, Türkiye’de Çipura ve Levrek üretimine sağlanan desteklemeler, üretim yapan diğer ülkeleri üretim maliyeti açısından zor durumda bırakarak ülkemize üstünlük sağladığı, haksız rekabet ortamı oluşturduğu ileri sürülerek, Avrupa Birliği tarafından 14 Ağustos 2015 tarihinde açılan Subvansiyon soruşturması dolayısıyla, bu tarihten itibaren bahse konu türlere verilen desteklemelerin kaldırılması kararlaştırılmıştır (Kotan,2015).

Denizlerde GTHB’ınca belirlenmiş olan aynı potansiyel alanda, aynı baraj gölünde veya bölgelere ayrılmış baraj göllerinde aynı bölge içerisinde, aynı gerçek veya tüzel kişilere ait birden fazla yetiştiricilik işletmesi var ise bu işletmeler tek bir işletme olarak kabul edilmekte ve destekleme ödemesi bu uygulamadan yapılmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Aynı baraj gölünde veya bölgelere ayrılmış baraj göllerinde aynı bölge içerisindeki işletmeler

Yetiştirici örgütlerine üyelik şartı aranan destekleme ödemelerinde, ödenen desteğin %2’si oranında birim kooperatif veya il/ ilçe birliklerine, kesinti yapılan bu bedelin içerisinden de %20’si oranında üst kooperatif veya merkez birliğine “Çiftçi Örgütlerini Güçlendirme” adı altında kesinti yapılmaktadır (Anonim, 2017a).

Ülkemizdeki üreticileri 1 kg üzerinde alabalık üretilmesine yönlendirmek, birim alandan daha fazla ürün alınmasını sağlamak, yurtdışından ithal olarak getirilen somon balığına alternatif oluşturmak amacıyla kg üstü alabalık üreten üreticilere ilaveten 0,25 TL/ kg destek ek olarak verilecektir (Şekil 2) (Anonim, 2017a).

Şekil 2. Kilogram Üstü Alabalık

Balık tanıma kartı uygulaması; kaliteli, sağlıklı, izlenebilen, ürünün tüketici tarafından güvenilir olduğunu belgeleyen, pazarlamada markalaşmayı ve tüketimi arttırmayı hedefleyen bir stratejiyle yetiştiricilik ürünü balıkların etiketlenmesini sağlamak amacıyla, markalanan balık başına 0,02 TL etiket desteği verilmesi kararlaştırılmıştır (Şekil 3)(Anonim, 2017a).

Şekil 3. Balık Tanıma Kartı Uygulaması

Balık tanıma kartı uygulaması; kaliteli, sağlıklı, izlenebilen, ürünün tüketici tarafından güvenilir olduğunu belgeleyen, pazarlamada markalaşmayı ve tüketimi arttırmayı hedefleyen bir stratejiyle yetiştiricilik ürünü balıkların etiketlenmesini sağlamak amacıyla, markalanan balık başına 0,02 TL etiket desteği verilmesi kararlaştırılmıştır. Destekleme verilecek balık tanıma kartı (etiket) miktarı, su ürünleri yetiştiricilik belgesindeki proje kapasitesine (fiili kapasite) karşılık gelen balık adedinden fazla olamamaktadır (Çizelge 2)(Anonim, 2017a).

Çizelge 2. Desteklemeye esas balık tanıma kart (etiket) adedinin hesaplanması

Tür	Kg	Tanıma Kartı (adet)
Porsiyonluk alabalık, karadeniz alası ve kırmızı benekli alabalık (Salmo türleri)	1 kg	En fazla 4 adet
Çipura, levrek yetiştiriciliğinde	1 kg	En fazla 3 adet
Yeni tür yetiştiriciliğinde	1 kg	En fazla 2 adet
Kilogram üstü balık yetiştiriciliğinde	1 kg	1 adet

3. BALIKÇI GEMİSİNİ AVCILIKTAN ÇIKARACAKLARA YAPILACAK DESTEKLEME

Balıkçı gemisini avcılıktan çıkararlara yapılacak desteklemeler 05/06/2017 tarihli ve 2017/10465 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan 2017 yılı Tarımsal desteklemelere ilişkin 2017/35 tebliğ (Anonim, 2017i) hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

Ülkemiz balık türleri açısından zengin olmasına karşılık kıta sahanlığının dar olması nedeniyle avcılık kaynakları sınırlı ve balıkçılık faaliyetleri daha çok kıyıya yakın alanlarda yoğunluk göstermektedir. Bundan dolayı denizlerimizden elde edilen su ürünleri miktarı ile mevcut av filosu karşılaştırıldığında; su ürünleri kaynaklarının ve balıkçılık faaliyetlerinin ekonomik olarak sürdürülebilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Bu nedenle mevcut kaynakların korunması, stoklar üzerindeki av baskısının azaltılması ve sürdürülebilir işletilmesinin sağlanması için balıkçı gemilerin filodan çıkarılması için destekleme tedbiri uygulaya konulmuştur.

Balıkçılığın etkin işleyişini sağlamak adına, su ürünleri ruhsat teskeresine sahip on metre ve üzerindeki balıkçı gemisini kendi isteği ile avcılıktan çıkarılması karşılığında 2012 yılından itibaren mali destek mekanizmaları oluşturulmuş ve 2017 yılında birim alana yapılan destek miktarı Çizelge 3' de gösterilmektedir (Anonim, 2017i).

Çizelge 3. Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılan Destekleme Miktarları

Balıkçı Gemisi Desteği	Birime Destek
10-20 metre	10.000 TL/m
21-30 metre	15.000 TL/m
31-34 metre	20.000 TL/m
35-45 metre	30.000 TL/m
46 ve Üzeri metre	35.000 TL/m

Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS)'ne kayıtlı 2013-2017 yılları arasında Balıkçı gemisini avcılıktan çıkararak toplam 1224 gemi sahibine 161 Milyon TL destekleme ödemesi gerçekleştirilmiştir (Çizelge 4.)(BSGM, 2017).

2016 yılında desteklemeler tebliği yayınlanmadığından, balıkçı gemisini avcılıktan çıkararak yönelik destekleme ödemesi yapılmamıştır. Ayrıca, gemi sahipleri tarafından yeterli sayıda başvuru olmadığından 2018 yılı için destekleme ödemesi verilmesi yönünde planlama yapılmamıştır.

Çizelge 4. 2013-2017 Yılları Arası Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılan Destekleme Tutarları

Yıllar	Gemi Sayısı	Desteklenen Tutar (Milyon TL)
2013	364	62,1
2014	456	54
2015	191	22,5
2017	213	22,5
Toplam	1224	161,1

4. İNDİRİMLİ AKARYAKIT

Dünyanın pek çok ülkesinde balıkçılığın geliştirilmesi amacı ile giderler içinde en önemli yeri tutan akaryakıt fiyatlarına çeşitli destekler uygulanmaktadır. Balıkçılık faaliyetlerinde av bölgesine gidiş ve av bölgesinden dönüşü kapsayan seyir zamanı, çoğu zaman avda geçen süreden uzun olmaktadır. Bu ise akaryakıt sarfiyatını ve maliyeti arttırmaktadır (Kotan, 2015).

Bu nedenlerle 01/7/2003 tarih ve 2003/5868 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki 1. maddesiyle, Türk Uluslararası Gemi Siciline ve Milli Gemi Siciline ve Deniz Ticaret Odasına kayıtlı olan, kabotaj hattında çalışan yük ve yolcu taşıyan gemilere, ticari yatılara, hizmet ve balıkçı gemilerine, römorkör gemilerine, Algarina gemilerine, kablo ve kurtarma gemilerine, Dalgıç aracı gibi deniz ulaştırmasının diğer hizmetlerinde kullanılan ve yolcu ya da yük gemisi olmayan ticari gemilere ve bilimsel araştırma gemilerine; miktarı her geminin teknik özelliklerine göre ve diğer şartları taşınması halinde verilecek akaryakıtın Özel Tüketim Vergisi sifıra indirilmiştir (Anonim, 2017i).

Ülkemizde 1 Ocak 2004 yılından itibaren başlatılan uygulama ile balıkçı gemilerine ÖTV'si indirilmiş yakıt kullanılması imkânı sağlanmıştır. Denizcilik faaliyetlerinin gelişmesini amaçlayan bu düzenleme ile kullanıcıların ucuz yakıt satın alabilmelerinin önü açılmıştır. 2008 yılında 4.130 balıkçı gemisine yaklaşık 87 milyon TL'lik indirim sağlanmış, 2012 yılında 5.513'e balıkçı gemisine 155 milyon TL indirim yapılmış ve 2016 yılında ise gemi sayısı 5283'e ve indirim miktarı yaklaşık 182 milyon TL'ye çıkmıştır (Çizelge 5.) (Anonim.2017j).

Çizelge 5. 2004-2016 Yılları Arası ÖTV' Siz Yakıt Desteği Alan Gemi Sayısı, Kullanılan Yakıt Ve Sağlanan Destek Miktarı

Yıllar	Yararlanan Balıkçı Gemi Sayısı (Adet)	Kullanılan Yakıt (Ton)	Yapılan Destek (TL)
2004	2.356	68.387	53.200.000
2005	3.194	76.843	76.564.114
2006	3.783	85.484	84.421.667
2007	3.999	81.829	82.908.757
2008	4.130	79.095	87.061.472
2009	4.121	86.893	105.367.782
2010	4.817	88.129	128.751.622
2011	5.358	89.027	137.043.503
2012	5.513	91.776	155.935.009
2013	5.552	93.165	148.310.967
2014	5.278	89.552	142.700.286
2015	5245	94187	150.181.696
2016	5283	107565	182.649.492
Toplam	58.629	1.131.932	1.535.096.367

ÖTV' si indirilmiş yakıt desteğinin % 88.2'sini 12 metreden büyük endüstriyel balıkçılık faaliyetinde bulunanlar, geri kalan yakıt desteğinin %11.2'sini 12 metreden küçük balıkçı gemileri kullanmıştır (Çizelge 6.) (Anonim.2017j).

Çizelge 6. 2016 Yılında Boy Uzunluk Gruplarına Göre Yakıt Desteği Alan Balıkçı Gemisi Defter Sayısı Ve Sağlanan Destek Miktarı Dağılımı

Boy Grubu (m)	Yararlanan Balıkçı Gemisi Sayısı (Defter sayısı)	Harcanan Motorin Miktarı (ton)	Alınmayan ÖTV Tutarı (₺)	Toplam ÖTV Tutarı İçindeki Payı (%)
12 m'den küçük	3.826	12.922	21.666.759	11,8
12-18	712	18.020	30.563.123	16,7
18-24	407	23.601	40.044.910	21,8
24-40	394	41.811	71.859.931	39,2
40 m'den büyük	44	11.211	19.373.142	10,6
Toplam	5.383	107.565	183.507.865	100,0

Yakıt desteklemelerinin amacı avcılık maliyetlerini düşürmektedir. Yakıt maliyetindeki bu düşüş, yakıt desteğinin başladığı ilk yıllarda av çabasında önemli bir artışa sebep olmuştur. Ancak, Türkiye özelinde bakıldığında kıta sahanlığının dar olması, av stoklarında av baskısının fazla olmasından dolayı mevcut kaynakların korunması gerekliliği ortaya çıkmış ve harcanan birim enerjiye karşılık avlanan ürün miktarında artış olmamıştır (Çizelge 7.) (TUIK, 2017).

Çizelge 7. 2000- 2016 yılları arasında su ürünleri avcılık miktarları

Yıllar	Avcılık (ton)			Yetiştiricilik (ton)			Toplam (ton)
	Deniz	İçsu	Toplam	Deniz	İçsu	Toplam	
2000	460.521	42.824	503.345	35.646	43.385	79.031	582.376
2001	484.410	43.323	527.733	29.730	37.514	67.244	594.977
2002	522.744	43.938	566.682	26.868	34.297	61.165	627.847
2003	463.074	44.698	507.772	39.726	40.217	79.943	587.715
2004	504.897	45.585	550.482	49.895	44.115	94.010	644.492
2005	380.381	46.115	426.496	69.673	48.604	118.277	544.773
2006	488.966	44.082	533.048	72.249	56.694	128.943	661.991
2007	589.129	43.321	632.450	80.840	59.033	139.873	772.323
2008	453.113	41.011	494.124	85.629	66.557	152.186	646.310
2009	425.275	39.187	464.462	82.481	76.248	158.729	623.191
2010	445.680	40.259	485.939	88.573	78.568	167.141	653.080
2011	477.658	37.097	514.755	88.344	100.446	188.790	703.545
2012	396.322	36.120	432.442	100.853	111.557	212.410	644.852

2013	339.047	35.074	374.121	110.375	123.019	233.394	607.515
2014	266.078	36.134	302.212	126.894	108.239	235.133	537.345
2015	397.731	34.176	431.907	138.879	101.455	240.334	672.241
2016	301.464	33.856	335.320	151.794	101.601	253.395	588.715

Genel tebliğ hükümleri, sistemin işleyişinde meydana gelen herhangi bir aksaklık veya uyumsuzluk halinde, vergi incelemesine sevk etme işlemini getirmiş, bununla birlikte herhangi bir sebep olmasa bile, dağıtıcıların sıfır ÖTV ile yapmış oldukları deniz yakıtı teslimlerinin üç yılda bir vergi incelemesine tabi tutulmasını zorunlu tutmuştur. Yapılacak bu denetimlerle, denizcilik faaliyetlerinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla ihdas edilen sıfır ÖTV uygulamasında suistimallerin yaşanmaması ve dolayısıyla vergi kaybının oluşmaması hedeflenmektedir. Bunun yanında Kabahat işlemiş ya da suça karışmış balıkçı teknelerinin indirimli yakıttan mahrum bırakılmasına yönelik caydırıcı bir uygulama ise bulunmamaktadır (Anonim.2017j).

5. GELENEKSEL KIYI BALIKÇILIĞININ KAYIT ALTINA ALINMASI VE DESTEKLENMESİ

Deniz ve iç sularda geleneksel kıyı balıkçılığı adı altında su ürünleri avcılık faaliyetlerinde bulunanlara 5/6/2017 tarihli ve 2017/10465 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan 2017 yılında yapılacak Tarımsal desteklemelere ilişkin karar gereği 1/1/2017 tarihinde geçerli bir su ürünleri avcılık ruhsatına sahip olan, balıkçı gemisi sahibi ve gemi boyu bilgilerinin Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS)' ne kayıtlı olan, denizlerde on metreden küçük (10 metre hariç) balıkçı gemileri ile iç sulardaki tüm balıkçı gemilerini kapsayacak şekilde destekleme ödemesi yapılmaktadır (Anonim, 2017m).

Çizelge 8.' de görüldüğü üzere 2016 yılına ait balıkçılık faaliyeti yapan gemilerin boy dağılımları, yoğun olarak 10 m ve altında geleneksel kıyı balıkçılığı yapabilecek kabiliyete sahip gemilerden oluşmaktadır.

Çizelge 8. 2016 Yılı Balıkçı Gemilerinin Sayı Ve Boy Dağılımı

Faaliyet Alanı	Boy Grubu(m)									Toplam (adet)
	0-4,9	5-7,9	8-9,9	10-11,9	12-14,9	15-19,9	20-29,9	30-49,9	50+	
Deniz	738	9.485	3.059	880	492	289	469	244	7	15.663
İçsu	304	2.243	178	28	62	16	-	-	-	2.831
Toplam (adet)	1.042	11.728	3.237	908	554	305	469	244	7	18.494

Dolayısıyla Balıkçılığımızın, bu filoyla ekonomik olarak sürdürülebilir yönetiminin sağlanması, stokların korunması, geleneksel kıyı balıkçılığı verilerinin güncellenerek kayıt altına alınması ve Bakanlıkça geleneksel kıyı balıkçılığı verilerinin toplanması karşılığında balıkçı gemilerine Çizelge 9.' da belirtilen miktarlarda, gemi başına destekleme ödemesi yapılmaktadır (Anonim, 2017m).

Çizelge 9. Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınması Ve Desteklenmesi

Sıra No	Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınması ve Desteklenmesi	TL/ Gemi Adedi
1	0- 4,99 m deniz ve iç su balıkçı gemileri	500
2	5- 7,99 m deniz ve iç su balıkçı gemileri	750
3	8- 9,99 m deniz balıkçı gemileri ve iç sularda faaliyet gösteren 8 m ve daha büyük boylardaki balıkçı gemileri	1.000

6. SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE İYİ TARIM UYGULAMALARI

İyi Tarım Uygulamaları 5488 sayılı Tarım Kanununa istinaden 5/6/2017 tarihli ve 2017/10465 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 2017 yılı Tarımsal Desteklemelere İlişkin 2017/50 Tebliğ ile uygulamaya konulmuştur (Anonim, 2017n).

İyi Tarım Uygulamaları (İTU) ile tarımsal üretim sisteminin sosyal açıdan yaşanılabilir, ekonomik açıdan karlı ve verimli, üreticilerin kazancını ve rekabet gücünü arttıracak gibi, güvenli gıda tüketimi açısından da oldukça önemli insan sağlığını koruyan, hayvan sağlık ve refahı ile çevreye önem veren ve doğal kaynakların korunması, izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik ile güvenilir ürün arzının sağlanması için su ürünleri yetiştiriciliğinde iyi tarım uygulamaları yapan yetiştiricilerin desteklenmesine bir hale getirmek için üreticilerin yapması gereken bir takım işlemleri içeren bir uygulamadır (Anonim, 2017n).

İyi tarım uygulamaları kapsamında Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)’ne kayıtlı alabalık, çipura ve levrek türlerinde “Sertifikalı” su ürünleri yetiştiriciliği yapan üreticilere 250.000 kg’a (250.000 kg dahil) kadar olan kısmına kilogram başına 25 Kuruş destekleme ödemesi yapılmaktadır (Anonim, 2017n).

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu dönem projesinde Türkiye’de avcılık ve yetiştiricilik yoluyla üretim yapan su ürünleri sektörü ile işleme ve değerlendirme sektörüne yönelik uygulanan kredi ve teşvik uygulamaları bu çalışmada sunulmuştur. Ülkemizde uygulanan bu yöntemler su ürünlerinin üretim ve işleme miktarında kayda değer bir yükselişe, personel istihdamı sağlamanın yanı sıra ihracatta da gözle görülür bir artış meydana getirmiştir.

Türkiye yetiştiricilik ve avcılık yoluyla su ürünleri üretimi yapan 196 ülke arasında 33. sırada, 28 AB ülkesi içinde ise 5. sırada yer almakta toplam üretim payında lider olma yolunda ilerleyişini sürdürmektedir. Bu sürdürülebilirlikte Türkiye’de uygulanan desteklemelerin katkısı olduğu değerlendirilmektedir.

Artan nüfusun protein ihtiyacının su ürünleri yetiştiriciliğinden karşılanabileceği dikkate alındığında su ürünleri üretiminin artırılması gerekmektedir. Bu amaçla kamuoyunda tartışmalara yol açan su ürünleri üretim tesislerinin insan yaşam alanlarından turizm bölgelerinden uzak yeni alanların yetiştiricilik için uygun hale getirilmesi ile insanların zihinlerinde oluşan olumsuz yargılara çözüm olabilecektir. Bunun dışında yavru üretimi yapılan kuluçkahanelerin çoğaltılması, üretim maliyetinde en yüksek girdi olan yem maliyetinin

düşürülmesi, özellikle soğuk zincir ve pazarlamada yaşanan sorunların giderilmesi konularında desteklemelerin çeşitlendirilmesi diğer bir çözüm yolu olabilir. Ayrıca; sağlıklı ve kaliteli bir yaşam için obeziteyle mücadelede balık tüketimini teşvik eden-tanıtıcı programları kullanan bazı ülkelerin bu tür faaliyetlerinin Türkiye’de de uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Anonim.1990. Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun. Web Sitesi

http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mevzuat/KOSGEB_KANUNU.pdf Erişim Tarihi: 10.11.2017.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-2.htm> Erişim Tarihi: 20.11.2017.

Anonim. 2017a. Su Ürünleri Yetiştiriciliği Destekleme Tebliği (Tebliğ No: 2017/38). Web Sitesi <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/10/20171014-4.htm> Erişim Tarihi: 14.11.2017.

Anonim. 2017b. Web Sitesi <https://www.hibedestek.com.tr/sikca-sorulan-sorular/kirsalkalkinma-ipard-destekleri-hakkinda-sik-sorulan-sorular/> Erişim Tarihi: 17.11.2017.

Anonim. 2017c. Web Sitesi <https://nevsehir.tkdk.gov.tr/KurulusAmacimiz.aspx> Erişim Tarihi: 17.11.2017.

Anonim. 2017d. Web Sitesi <https://www.ab.gov.tr/49844.html> Erişim Tarihi: 17.11.2017.

Anonim.2017e. Web Sitesi <https://www.hibedestek.com.tr/sikca-sorulan-sorular/kirsalkalkinma-ipard-destekleri-hakkinda-sik-sorulan-sorular/> Erişim Tarihi: 18.11.2017.

Anonim.2017f. Web Sitesi <http://dengemusavirlik.com/2014-2020-kirsal-kalkinma-hibeleri-taslagi-ipard-2.htm> Erişim Tarihi: 18.11.2017.

Anonim. 2017g. Web Sitesi <https://www.hibedestek.com.tr/103-4-su-urunlerinin-islenmesi-ve-pazarlanmasi/> Erişim Tarihi: 18.11.2017.

Anonim.2017h. T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım Ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ No: 2017/15). Web Sitesi

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/03/20170308-4.htm> Erişim Tarihi: 21.11.2017.

Anonim. 2017ı. Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaracaklara Yapılacak Destekleme Tebliği (Tebliğ No: 2017/35). Web Sitesi <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170818M1-27.pdf> Erişim Tarihi: 22.11.2017.

Anonim. 2017i. Web Sitesi <http://www.gib.gov.tr/node/86544> Erişim Tarihi 23.11.2017.

Anonim.2017j.Web Sitesi http://www.ubak.gov.tr/BLSM_WIYS/DISGM/tr/doc/20130313_164012_66968_1_67502.pdf Erişim Tarihi: 23.11.2017.

Anonim.2017k. Web sitesi https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage?_key_=6D7415BE31795E0576A7CE18FEDB4F2E533396I6E J898 URC8A0Z54ZFQ017062015 Erişim Tarihi: 23.11.2017.

Anonim.2017l. Web Sitesi https://web.tarsim.gov.tr/havuz/subPage?_key_=0C006981E0842E8D6235913E60C5E967776156I2P3GUH0F96WW8JT4TA616062015
Erişim Tarihi: 25.11.2017.

Anonim.2017m. Geleneksel Kıyı Balıkçılığının Kayıt Altına Alınması ve Desteklenmesi Tebliği (Tebliğ No: 2017/37) Web Sitesi <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170913-6.htm> Erişim Tarihi: 25.11.2017.

Anonim.2017.n. Su Ürünleri Yetiştiriciliğinde İyi Tarım Uygulamaları Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2017/50) Web Sitesi <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180110-7.htm> Erişim Tarihi: 26.11.2017.

Anonim.2017o. Web Sitesi <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/3/destekler>
Erişim Tarihi: 28.11.2017.

Anonim.2017ö. Web Sitesi <https://www.kosgebkredi.net/su-urunleri-kredisi/> Erişim Tarihi: 30.11.2017.

Anonim.2017p. Web Sitesi <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/baglanti/DesteklenenSektor>
Erişim Tarihi: 30.11.2017.

Anonim.2012. Web Sitesi <http://www.iib.org.tr/files/downloads/PageFiles/%7B978CF610-8693-4246-87F1-21B0FCA56BD9%7D/Files/DestekveKredilerEkim2012.pdf> Erişim Tarihi: 05.12.2017

BSGM. 2016. Su Ürünleri İstatistikleri. Web Sitesi <http://www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/BSGM.pdf> Erişim Tarihi: 06.12.2017. BSGM. 2017. Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü Verisi (yayınlanmamış).

Çobanoğlu, F., Çoban, D., Yıldırım, Ş., Kırım, B., Tunalioğlu, R ve Cankurt, M.2015. DEniz Balığı Yetiştiricilik Sistemlerinde Üreticilerin Risk Algıları Ve Risk Yönetim Stratejileri. Web Sitesi <https://arastirma.tarim.gov.tr/tepge/Lists/Haber/Attachments/24/YayinNo249.pdf> Erişim Tarihi:08.12.2017

FAO (Food and Agriculture Organizations of the United Nations).2016. Web sitesi <http://www.fao.org/statistics/tr/> Erişim Tarihi: 11.11.2017.

Kotan, Ö.2015. DTÖ Müzakereleri Kapsamında Balıkçılık Sübvansiyonu Uygulamaları ve Türkiye'nin Tutumu. GTHB Uzmanlık Tezi.111s.

ÖİK.2017. Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı Özel İhtisas Komisyonu Raporları. Web Sitesi <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/OzellhtisasKomisyonuRaporlari.aspx> Erişim Tarihi: 15.10.2017.